

The author emphasizes on the importance of increasing the share of funding for the national budget funds on the military-industrial complex of Ukraine, immediate carry out all possible steps to eliminate this problem in Ukraine to ensure the defense potential of the state in today's conditions.

Keywords: National defense, budget spending, defense industry, weapons and military equipment.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2016

УДК 336.71

*Щуревич Оксана Ігорівна**

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглянуто сутність банків з іноземним капіталом; охарактеризовано позитивні та негативні сторони їхньої присутності в українському банківському секторі; окреслено їхні ринкові позиції; проаналізовано основні показники діяльності банків з іноземним капіталом, а саме здійснено аналіз активів, зобов'язань, власного капіталу та фінансових результатів діяльності; на основі проведеного дослідження надано рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення механізму регулювання діяльності банків з іноземним капіталом.

Ключові слова: Банки з іноземним капіталом, регулювання діяльності банків з іноземним капіталом, банківська система, статутний капітал, власний капітал.

Вступ. Тенденція до глобалізації світових фінансових ринків сьогодні переважає у світі. Україна не могла залишитись осторонь цих процесів. Лібералізація доступу іноземних капіталів на вітчизняний банківський ринок мала низку позитивних і негативних наслідків. Важливим аспектом при інтеграції капіталу є процеси регулювання його руху для максимізації вигід та зменшення негативних наслідків його функціонування у національній економіці.

Особливого значення набуває стратегія і тактика регулювання діяльності банків з іноземним капіталом для отримання максимальних переваг і, відповідно, і мінімальних загроз для банківської системи України. Необхідно врахувати і той факт, що українська економіка потребує іноземних інвестицій, а тому дії, рішення, пов'язані з обмеженням доступу іноземного банківського капіталу мають бути виваженими. Важливим є створення умов, за яких і банки з іноземним капіталом, і з вітчизняним приватним могли б успішно функціонувати, конкурувати для досягнення важливих макроекономічних завдань. Тому актуальним залишається питання щодо можливостей регулювання діяльності банків з іноземним капіталом на українському банківському ринку, оскільки завдяки зрос-

*Щуревич Оксана Ігорівна – аспірантка кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка. *sh-oi@ukr.net*

танню їхніх ринкових позицій, вплив на банківську систему, економіку щораз збільшується.

Дослідженням даної тематики займалися науковці Сафронова О., Онищенко В., Манжос С., Подчесова В., Сидоренко Ю., Корнилюк Р., Івасів І., Діба О. та ін.

Зокрема, О. Сафронова [1] визначає завдання державного регулювання діяльності банків з іноземним капіталом на ринку корпоративного контролю України, конкретизує заходи з реалізації регулювання таких банків у сучасних умовах.

В. Онищенко, С. Манжос [2] у своїй праці обґрунтовують теоретичні та практичні аспекти зарубіжного досвіду регулювання банків з іноземним капіталом. Також автори розглядають основні обмеження, які застосовують різні країни до діяльності банків з іноземним капіталом, та можливості імплементації такого досвіду в Україні.

В. Подчесова, Ю. Сидоренко [3] здійснюють аналіз мотивів і факторів, що спонукають іноземні банки до пошуку нових ринків, а також позитивних і негативних аспектів діяльності банків з іноземним капіталом у національному банківському секторі.

Р. В. Корнилюк, І. Б. Івасів, О. М. Діба у монографії «Іноземні банки в Україні: вплив та регулювання» [4] провели дослідження концептуальних засад діяльності банків, визначили сутність банків з іноземним капіталом, причини та наслідки експансії таких банків на ринки приймаючих країн, а також надали рекомендації щодо вдосконалення процесу регулювання діяльності іноземних банків в Україні.

І. Івасів, Р. Корнилюк [5] виділили переваги та недоліки експансії іноземних банків, охарактеризували стратегічні підходи до регулювання банків з іноземним капіталом в Україні.

Високо оцінюючи вклад зазначених науковців, варто зауважити, що банківська система розвивається динамічно. Причини, мотиви і наслідки присутності іноземних банків з часом змінюються. Діяльність банків з іноземним капіталом може означати як і потенційну небезпеку, так і можливості для банківського сектору України. Саме тому питання щодо проблем функціонування та регулювання діяльності банків з іноземним капіталом в Україні є надзвичайно актуальним у сучасних умовах і потребує подальшого дослідження.

Постановка задачі. Банки з іноземним капіталом є важливою компонентою української банківської системи, які успішно функціонують (за винятком кризових років), надають фінансові послуги юридичним особам, населенню, впливають на процеси у реальному секторі економіки.

Метою статті є визначення основних проблем функціонування банків з іноземним капіталом і надання рекомендацій щодо їх регулювання, зокрема, за нормативом Н9 (максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами).

Предметом дослідження є визначення основних проблем діяльності банків з іноземним капіталом і надання пропозицій щодо регулювання такого типу фінансових посередників в Україні.

Результати. У Законі України «Про банки і банківську діяльність» зазначено, що банк з іноземним капіталом — банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 % [6].

У вітчизняному науковому середовищі [1—5] надалі тривають дискусії щодо впливу банків з іноземним капіталом на розвиток банківського сектору. З однієї сторони, вони забезпечують вищий рівень капіталізації, «експортують» кращу практику корпоративного управління, ризик-менеджменту, новітніх банківських технологій і запроваджують нові банківські продукти. На противагу цьому, існують ризики залежного розвитку, втрата суверенітету банківської системи, підвищені валютні ризики. Для відстеження позитивних і негативних процесів регулятору необхідно прослідковувати мотиви входження таких банків: чи це спекулятивний прихід, чи спрямований на довгострокову перспективу.

Підвищення активності банків з іноземним капіталом дозволяє збільшити кредитування реального сектору економіки. Проте, як показує практика попередніх років, більшість таких банків обслуговують сегмент споживчого кредитування і ринок державних цінних паперів, оскільки це дозволяє отримати більші прибутки. Ніяка норма не зобов'язує ці банки кредитувати виробничі підприємства. Також поширеною є думка, що банки з іноземним капіталом привносять кращу практику корпоративного управління, управління ризиками. Частково підтвердженням цьому є офіційні дані НБУ, де на 01.10.2015 р. 22 банки з іноземним капіталом отримали позитивний фінансовий результат.

Національний банк України використовує методику оцінки присутності банків з іноземним капіталом через розрахунок їх частки у статутному капіталі банківської системи (табл. 1).

Таблиця 1

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Назва показника	01.01.2013 р.	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.12.2015 р.
1. Кількість банків, які мають ліцензію	176	180	163	120
2. Кількість банків з іноземним капіталом	53	49	51	40
2.1. зі 100 % іноземним капіталом	22	19	19	18
3. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	39,5	34,0	32,5	35,3

Складено автором за даними НБУ [7]

У більшості випадків іноземних інвесторів приваблюють банківські системи тих країн, де очікується зростання ВВП, покращення макроекономічного клімату, що своєю чергою сприятиме збільшенню доходів нерезидентів. За даними НБУ, станом на 01.01.2005 р. в Україні функціонувало лише 19 банків з іноземним капіталом, що становило 11,8 % від загальної кількості діючих банків, і 9,6 % у статутному капіталі банків. Протягом наступних 5 років їхня кількість і ринкові позиції стрімко зростали: на 01.01.2011 р. кількість банків з іноземним

капіталом — 55, частка у статутному капіталі банківської системи — 40,6 %. Це пояснювалося поступовою лібералізацією і відкриттям банківського ринку для входження іноземних інвесторів, щорічними темпами зростання ВВП, а також можливістю отримувати значні доходи за прийнятного рівня ризику.

Як бачимо з даних табл. 1, в Україні починаючи з 2014 р. спостерігається тенденція до загального скорочення кількості банків: з 180 у 2014 р. до 120 на 01.12.2015 р. Це пояснюється кризовими тенденціями у банківському секторі, а також реформою банківської системи. Банки з іноземним капіталом демонструють наступний тренд: на 01.01.2013 р. їхня кількість — 53, на 01.01.2014 р. — 49, на початок 2015 р. — 51, а на 01.12.2015 р. — 40. Таке скорочення пояснюється зниженням інвестиційної привабливості, кризою у банківській системі.

Для визначення оцінки впливу банків з іноземним капіталом на банківський сектор розглянемо інші показники, наведені у табл. 2 і 3.

Таблиця 2

ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ СТАНОМ НА 01.10.2015 р., тис. грн

Види банків	Активи	Зобов'язання	Власний капітал	Фінансовий результат
Банки з іноземним капіталом	471 199 987	422 941 229	47 952 795	-38 789 694
Державні банки	339 844 428	308 133 183	31 704 906	-13 988 405
Банки з національним приватним капіталом	448 637 724	593 438 567	42 388 593	-15 736 419
Загалом по банківській системі	1 259 682 139	1 137 635 845	122 046 294	68 514 518

Складено автором за даними НБУ [7]

Таблиця 3

РИНКОВІ ПОЗИЦІЇ БАНКІВ СТАНОМ НА 01.10.2015 р., %

Види банків	Частка активів	Частка зобов'язань	Частка власного капіталу
Банки з іноземним капіталом	37,41	37,17	39,29
Державні банки	26,98	27,08	25,98
Банки з національним приватним капіталом	35,61	35,75	34,73
Загалом по банківській системі	100	100	100

Складено автором за даними НБУ [7]

Як бачимо з табл. 3, більше 37 % активів, зобов'язань, власного капіталу зосереджено саме у банках з іноземним капіталом. За період кризи 2014—2015 рр. у жоден банк з іноземним капіталом не було введено тимчасового адміністратора.

ра, а материнські компанії вчасно надавали фінансову підтримку, що підтверджує зацікавленість іноземних інвесторів у присутності в українському банківському секторі. У той час, як для вітчизняних приватних банків зарубіжні ринки капіталів були обмежені та водночас внутрішній канал фінансування був перекритим через втрату довіри до банківської системи. Тобто, під час кризи банки з іноземним капіталом були у кращому становищі щодо можливостей отримання додаткових ресурсів і завдяки цьому зберегли свої позиції на ринку.

Детальніше розглянемо показники діяльності іноземних банків, які зможуть дати повну картину основних напрямів діяльності, і проведемо аналіз активів (табл. 4), зобов'язань (табл. 5), власного капіталу (табл. 6) та фінансових результатів діяльності (табл. 7).

Банк може здійснювати такі активні операції — кредитування та інвестування. Вони ж забезпечують найбільше доходу банку. Для розгляду ми обрали банки, які за класифікацією НБУ на 01.10.2015 р. належать до першої та другої груп, та контролюють більше 1 % активів банківської системи України.

Таблиця 4

АНАЛІЗ АКТИВІВ БАНКІВ СТАНОМ НА 01.10.2015 р.

Назва банку	Частка активів у БСУ, %	Частка наданих кредитів у структурі активів, %	Кредити, надані фізичним особам у структурі кредитного портфелю, %	Частка високоліквідних коштів у структурі активів, %	Країна походження капіталу
Промінвестбанк	4,44	75,59	0,14	7,74	Росія
Сбербанк	4,27	86,18	1,23	4,21	Росія
Райффайзен Банк Аваль	4,18	49,32	29,25	25,49	Австрія
Укрсоцбанк	3,42	67,30	46,45	7,04	Італія
Альфа-Банк	3,33	64,34	13,43	17,04	Росія
Укрсиббанк	3,02	51,67	36,91	28,60	Франція
ВТБ Банк	2,01	66,55	4,92	4,17	Росія
ОТП Банк	1,83	66,15	37,80	5,12	Угорщина
Креді Агріколь Банк	1,74	62,81	10,03	26,29	Франція
Інг Банк Україна	1,12	77,23	0,39	8,33	Нідерланди

Складено автором за даними НБУ [7]

Відповідно до оприлюдненої звітності на сайті НБУ частка наданих кредитів у структурі активів банків є найбільшою у Сбербанку Росії 86,18 %, а найменшою — у Райффайзен Банку Аваль — 49,32 % (табл. 4). Це означає, що більшість банків з іноземним капіталом з активних операцій надають перевагу

найприбутковіший — кредитуванню. Кредитний портфель включає надані кредити фізичним особам, юридичним і окремо банкам. Дані табл. 4 засвідчують, що частка кредитів, наданих фізичним особам, у структурі кредитного портфелю є найбільшою в Укрсоцбанку, ОТП Банку та Укрсиббанку — 46,45 %, 37,8 % і 36,91 % відповідно. Незначною є частка споживчих кредитів у банках з російським капіталом, що підтверджує їхню орієнтацію на фінансування в Україні бізнесу із країни походження капіталу.

Високоліквідні активи не приносять банку дохід, проте використовуються для проведення непередбачуваних і термінових розрахунків. Рівень ліквідності банків жорстко регулюється НБУ. Зауважимо, що надмірна ліквідність банку також не є позитивною характеристикою його діяльності, оскільки свідчить про неефективне використання залучених ресурсів. 4 банки з 10 аналізованих мають значення цього показника більше 15 %, що свідчить про надлишкову ліквідність.

Таблиця 5

СТРУКТУРА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ СТАНОМ НА 01.10.2015 р., %

Назва банку	Частка коштів юр.осіб у структурі зобов'язань	Частка коштів фіз.осіб у структурі зобов'язань	Частка коштів банків у зобов'язаннях	Частка субординованого боргу у зобов'язаннях	Частка коштів до запитання у структурі всіх коштів клієнтів
Промінвестбанк	15,91	15,39	53,05	12,36	43,30
Сбербанк Росії	16,91	19,21	54,53	8,34	43,16
Райффайзен Банк Аваль	41,86	30,52	10,62	13,15	66,27
Укрсоцбанк	29,34	34,62	24,25	6,19	45,14
Альфа-Банк	29,47	28,38	8,68	10,18	28,56
Укрсиббанк	48,24	27,34	0,32	19,20	62,50
ВТБ Банк	19,88	18,15	37,99	20,36	35,43
ОТП Банк	44,94	35,22	0,16	7,92	57,52
Креді Агріколь Банк	66,31	23,14	3,73	5,37	51,00
Інг Банк Україна	26,36	0,12	70,56	0,00	72,20

Складено автором за даними НБУ [7]

Ресурсна база банків включає кошти сформовані з різних джерел. Як бачимо з табл. 5, банки з іноземним капіталом по-різному залучають кошти. Що стосується питомої ваги коштів юридичних осіб у структурі зобов'язань, то найменшою вона є у Промінвестбанку (15,91 %) та Сбербанку Росії (16,91 %), натомість у Креді Агріколь Банку (66,31 %), Укрсиббанку (48,24 %) та ОТП Банку (44,94) вона демонструє максимальні значення.

Схожою є тенденція щодо коштів фізичних осіб у зобов'язаннях — коливається у межах від 0,12 % у Інг Банк Україна до 35,22 % у ОТП Банку.

Частка коштів банків у структурі зобов'язань означає, що банки надають перевагу залученню коштів від інших банків або шляхом отримання внутрішньогрупових кредитів у банківській холдинговій групі, або ж свідчить про проблеми з ліквідністю у зв'язку з неможливістю залучати кошти на депозити від фізичних та юридичних осіб. Такі банки, як Інг Банк Україна, Сбербанк Росії, Промінвестбанк мають найбільше значення цього показника — 70,56 %, 54,53 % та 53,05 % відповідно.

Також банки можуть залучати кошти на умовах субординованого боргу. Частка субординованого боргу є найбільшою у ВТБ Банку — 20,36 %. Можемо зробити висновок, що ресурсна база більшості розглянутих банків є збалансованою. Водночас загрозовою є ситуація із часткою коштів до запитання у структурі ресурсної бази — майже третина ресурсної бази представлена коштами до запитання, які у будь-який момент можуть бути вилучені клієнтами, що може підірвати ліквідність і платоспроможність банківської установи. У всіх досліджуваних банках вона коливається від 28,56 % у Альфа-Банку до 72,20 % у Інг Банк Україна.

Таблиця 6

СТРУКТУРА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВСТАНОМ НА 01.10.2015 р.

Назва банку	Частка статутного капіталу у ВК	Частка резервного та інших фондів у ВК	Частка нерозподіленого прибутку у ВК	Достатність регулятивного капіталу
Промінвестбанк	303,46	0,00	-234,96	7,05
Сбербанк Росії	160,13	37,73	-118,49	6,79
Райффайзен Банк Аваль	78,13	8,25	-86,96	13,23
Укрсоцбанк	94,08	28,35	-135,19	15,57
Альфа-Банк	236,74	15,01	-168,02	5,75
Укрсиббанк	94,93	3,10	-41,81	13,14
ВТБ Банк	426,60	0,00	-901,67	10,24
ОТП Банк	283,21	39,56	-252,87	8,16
Креді Агріколь Банк	82,59	19,56	-2,14	15,65
Інг Банк Україна	34,80	44,00	21,21	81,84

Складено автором за даними НБУ [7]

Власний капітал банку є найважливішим показником, який можна розглядати окремо від інших; дає змогу побачити надійність банку, ефективність діяльності та перспективи розвитку. Статутний капітал — основний компонент власного капіталу, його частка менше 100 % демонструє ефективність діяльності

банку, адже складовими елементами власного капіталу також є резервний та інші фонди, нерозподілений прибуток.

При проведенні аналізу частки статутного капіталу у структурі власного відповідно до даних табл. 6, можемо зробити висновок, що лише 5 банків з 10 мали значення менше 100 %. Це пов'язано із збитковою діяльністю банків, яка у свою чергу викликана девальвацією гривні та зниженням якості активів. Резервний фонд і нерозподілений прибуток є основними внутрішніми джерелами для нарощування капіталізації банків. Усі банки, за виключенням Інг Банку Україна, мали від'ємне значення нерозподіленого прибутку. Частка резервного та інших фондів у власному капіталі коливається від 0 % у Промінвестбанку та ВТБ Банку до 44 % в Інг Банку Україна, це є негативним і пов'язане з вичерпанням резервного та інших фондів і гострою потребою їх доформування.

Рівень капіталізації банків з іноземним капіталом (за нормативом Н2 — достатність регулятивного капіталу) можемо охарактеризувати як незадовільний, за винятком: ВТБ Банку, Укрсиббанку, Райффайзен Банку Аваль, Укрсоцбанку, Креді Агріколь Банку та ІНГ Банку Україна, де значення коливаються від 10 %.

Таблиця 7

**ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ
З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ СТАНОМ НА 01.10.2015 р.**

Назва банку	Прибуток / Збиток, тис. грн	Відношення про- центних доходів та витрат, %	Відношення портфелю креди- тів до депозитів, %	ROA, %	ROE, %
Промінвестбанк	-6 346 964	154,41	101,06	-11,36	-101,33
Сбербанк Росії	-1 609 955	240,48	98,98	-3,00	-75,99
Райффайзен Банк Аваль	-2 063 770	355,21	65,88	-3,92	-53,70
Укрсоцбанк	-8 709 879	161,91	98,46	-20,22	-105,88
Альфа-Банк	-916 093	138,19	109,56	-2,19	-46,75
Укрсиббанк	88 626	245,55	71,85	0,23	4,74
ВТБ Банк	-16 261 429	101,41	98,24	-64,33	-641,39
ОТП Банк	-1 276 130	262,46	105,86	-5,54	-98,53
Креді Агріколь Банк	67 133	363,16	75,31	0,31	4,53
Інг Банк Україна	228 247	1 487,85	342,94	1,62	10,86

Складено автором за даними НБУ [7]

Лише 3 банки з 10 аналізованих (табл. 6) отримали позитивний фінансовий результат. Збитковість цих банків викликана у тому числі потребою доформувати резерви за активними операціями.

Ринок банківських послуг можна охарактеризувати таким чином: вкладники вилучають свої депозити, натомість нові заощадження до банків надходять меншою мірою; у той же час для залучення нових депозитів банки пропонують підвищені процентні ставки, що означає збільшення процентних витрат. Водночас спостерігається зменшення обсягів кредитування з одночасним погіршенням платіжної дисципліни у позичальників (звичайно, ситуація не є катастрофічною у всіх банках). Що стосується банків з іноземним капіталом, то відношення процентних доходів і витрат є у межах від 101,41 % у ВТБ Банку до 1 487,85 % у Інг Банку Україна, що позитивно характеризує ці банки. Тобто в умовах кризи ці банки нарощують кредитні операції, а також їхні позичальники вчасно виконують свої зобов'язання. Для відновлення прибутковості в умовах кризи банки активно почали використовувати інший вид доходів — комісійні.

Показники ROA та ROE демонструють ефективність використання активів та капіталу відповідно. Їхні значення є більше від 0 у тих банків, які на звітну дату отримали прибуток, — Укрсиббанк, Креді Агріколь Банк, Інг Банк Україна. Коли ситуація у банківському секторі стабілізується, банки сформуують страхові резерви повністю, капітал банків буде зростати, відновиться кредитування реального сектору і населення, що сприятиме отриманню банками доходів, відповідно показники рентабельності теж матимуть позитивні значення.

Отже, банки є специфічними фінансовими установами, які через особливості своєї діяльності несуть значні ризики для всієї економіки, що зумовлює потребу у постійному регулюванні їх функціонування. В українському фінансовому секторі наявні такі види банків: державні (7), з іноземним капіталом (40), з вітчизняним приватним капіталом (73).

Починаючи з 2005 р. відбувається інтенсифікація проникнення іноземного банківського капіталу в Україну. На даний момент ситуація є такою: частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків — 35,3 %. Ринкові позиції цих банків такі: 37,41 % активів і 37,17 % зобов'язань під контролем банків з іноземним капіталом, що означає зацікавленість щодо проникнення, збереження та збільшення позицій іноземців в українському банківському секторі (за винятком кризових 2008—2009 рр. і 2014—2015 рр.)

На сьогодні застосовують ліберальний режим регулювання*, який спільно з політикою консолідованого регулювання та нагляду за іноземними банками потребують удосконалення.

У загальному процес регулювання іноземного банківського капіталу варто поділити за життєвим циклом банків: на етапі реєстрації (входження) банку, у процесі діяльності, під час ліквідації.

* До 2000 р. на діяльність іноземних банків накладено обмеження: не більше 15 % у статутному капіталі банків. У 2000 р. було знято всі обмеження і для створення даного банку чи купівлі іноземним інвестором вітчизняного банку потрібно було лише отримати попередній дозвіл НБУ. Введено на законодавчому рівні визначення поняття «банк з іноземним капіталом», яке ідентичне тому, що є зараз. Із вступом України до СОТ у 2006 р. дозволено створювати філії та представництва іноземних банків.

З прийняттям у 2010 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування» інвестиційний режим діяльності іноземних банків став навіть сприятливішим, оскільки було усунуто обмеження у видах і формах здійснення іноземних інвестицій та скасовано посилений контроль за іноземними інвестиціями з боку уповноважених державних інституцій [3].

Банки з іноземним капіталом можуть створюватись двома способами: шляхом створення нового банку (тоді відбувається збільшення загальної кількості банків у системі) та придбання вже існуючого банку (змінюється структура власності, а кількість банків є незмінною). До 2005 р. переважав перший спосіб, надалі іноземні інвестори надавали перевагу швидшому входженню на український ринок банківських послуг — шляхом придбання системного банку з розгалуженою мережею філій, відділень і клієнтською базою. Звичайно, що перший і другий способи проникнення мають свої переваги та недоліки, відповідно інвестор-нерезидент обирає той варіант, що є для нього вигіднішим. Законодавством дозволеними є такі форми присутності: представництва, філії та дочірні банки зі 100 % іноземним капіталом. Представництва створюють ті банки, які мають намір надалі здійснити експансію на ринок, проводять глибокий моніторинг ситуації у банківському секторі для вирішення питання щодо подальшої співпраці чи згортання діяльності. Представництва не можуть надавати банківські послуги. Жодної філії іноземного банку в Україні на 01.10.2015 р. не зареєстровано. Тому функціонують лише дочірні банки.

Висновки. Таким чином, регулювання діяльності банків з іноземним капіталом на першому етапі доцільно здійснювати таким чином:

- відстежувати країни походження банківського капіталу та режим регулювання і нагляду за банками у них;
- перевіряти цілі входження таких банків для відсікання спекулятивних мотивів. Для цього потрібно запровадити вимогу щодо надання бізнес-плану, який визначатиме стратегічні напрями діяльності банку хоча б на 5 років;
- здійснювати аналіз фінансових показників материнських банків для недопущення «експорту» фінансових ризиків в український банківський сектор;
- для запобігання монополізації у банківському секторі (відомо, що капітал материнських банків інколи є більшим, ніж усієї банківської системи України) потрібно відстежувати ринкові позиції;
- при створенні банку з іноземним капіталом, який займатиме вагому позицію у банківській сфері, дозвіл на здійснення банківської діяльності повинен надавати НБУ після спільних консультацій з Антимонопольним комітетом і Міністерством фінансів;
- необхідним є посилений моніторинг за банками, власники яких є компанії з офшорних зон.

При функціонуванні банку з іноземним капіталом на ринку виникає потреба у реалізації специфічного виду регулювання. Але тут варто врахувати таке: будь-які необґрунтовані вимоги до таких банків можуть вважатись дискримінаційними, і це призведе до значного відпливу капіталу.

Країни з розвинутою ринковою економікою можуть собі дозволити встановлювати обмеження, оскільки їхній ринок є висококонцентрованим, рівень капіталізації банківської системи є достатнім, і ті банки, які функціонують, виконують покладені на них функції. Прихід іноземного банківського капіталу чи вплив не матимуть суттєвих негативних наслідків для їхньої економіки. У ситуації з українським банківським сектором встановлення обмежень чи заборон для банків з іноземним капіталом лише поглибить існуючі проблеми ринку,

який і так потребує докапіталізації. Тому важливим є встановлення однакових вимог до всіх банків, щоб вони у повній мірі виконували своє призначення.

В українській практиці регулювання діяльності банків з іноземним капіталом важливо на законодавчому рівні створювати умови для заохочення реалізації інвестиційних та інноваційних проектів розвитку економіки. Традиційним для банків з іноземним капіталом є обслуговування підприємств країни-походження капіталу. Деякі країни заборонили банкам з іноземним капіталом обслуговувати підприємства-нерезиденти. Що стосується України, таке обмеження може виявитися занадто жорстким, однак можна розглянути варіант встановлення більшого нормативу Н9 для таких банків.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні доцільності застосування специфічних підходів регулювання діяльності банків з іноземним капіталом через встановлення нормативів діяльності окремо для групи банків з іноземним капіталом.

Література

1. Сафронова О. Пріоритети державного регулювання діяльності банків з іноземним капіталом на ринку корпоративного контролю України / О. Сафронова // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. — 2012. — Вип. 4. — С. 155—162.
2. Онищенко В. Регулювання іноземного капіталу в банківській системі: зарубіжний досвід та імплементація його в Україні / В. Онищенко, С. Манжос // Вісник Національного банку України. 2013. — Вип. №11 (213). — С. 16—21.
3. Подчесова В. Іноземний капітал на банківському ринку України / В. Подчесова, Ю. Сидоренко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2012. — Вип. №2 (7). — С. 257—263.
4. Іноземні банки в Україні: вплив та регулювання : монографія / Р. В. Корнилюк, І. Б. Івасів, О. М. Диба. — К. : КНЕУ, 2012. — 234 с.
5. Івасів І. Стратегічні аспекти регулювання діяльності іноземних банків в Україні / І. Івасів, Р. Корнилюк // Фінанси, облік і аудит. — 2011. — Вип. 17. — С. 82—101.
6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

References

1. Safronova O. «Prioritytety derzhavnogo reguljuvannja dijial'nosti bankiv z inozemnym kapitalom na rynku korporatyvnogo kontrolju Ukrai'ny» // Visnyk Nacional'noi' Akademii' Derzhavnogo Upravlinnja Pry Prezydentovi Ukrai'ny 04 (2012): 155—162.
2. Onyshhenko, V. and S. Manzhos «Reguljuvannja inozemnogo kapitalu v bankivs'kij systemi: zarubizhnyj dosvid ta implementacija jogo v Ukrai'ni» // Visnyk Nacional'nogo banku Ukrai'ny 11 (2013): 16—21.
3. Podchesova, V. and Ju. Sydorenko «Inozemnyj kapital na bankivs'komu rynku Ukrai'ny» // Social'no-ekonomichni problemy i derzhava 2 (2012): 257—263.
4. Kornyljuk, R. V., I. B. Ivasiv, and O. M. Dyba. Inozemni banky v Ukrai'ni: vplyv ta reguljuvannja: monografija. — Kyiv: KNEU, 2012. 234.

5. Ivasiv I. and R. Kornyljuk. «Strategichni aspekty reguljuvannja dijaj'nosti inozemnyh bankiv v Ukraї'ni» // *Finansy, oblik i audit* 17 (2011): 82—101.

6. «Zakon Ukraї'ny «Pro banky i bankivs'ku dijaj'nist'» Vid 07 grudnja 2000 roku» — <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121—14>

7. Oficijnyjsajt Nacional'nogo banku Ukraї'ny. <http://www.bank.gov.ua>

ПРОБЛЕМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И РЕГУЛИРОВАНИЯ БАНКОВ С ИНОСТРАННЫМ КАПИТАЛОМ В УКРАИНЕ

О.И. Шуревич, аспирантка кафедры финансов, денежного обращения и кредита Львовского национального университета имени Ивана Франко, Украина

Аннотация. В статье рассмотрена сущность банков с иностранным капиталом; охарактеризованы положительные и отрицательные стороны их присутствия в украинском банковском секторе; охарактеризованы их рыночные позиции; проанализированы основные показатели деятельности банков с иностранным капиталом, а именно осуществлен анализ активов, обязательств, собственного капитала и финансовых результатов деятельности; на основе проведенного исследования даны рекомендации и предложения по совершенствованию механизма регулирования деятельности банков с иностранным капиталом.

Ключевые слова: банки с иностранным капиталом, регулирования деятельности банков с иностранным капиталом, банковская система, уставный капитал, собственный капитал.

THE PROBLEMS OF OPERATION AND REGULATION OF BANK WITH FOREIGN CAPITAL IN UKRAINE

O. Shchurevych, PhD, Ivan Franko National University of Lviv

Abstract. Activity of the banks with foreign capital carries potential threats as well as opportunities for Ukrainian banking sector. In this case, the strategy and tactics of the regulation of activity of the banks with foreign capital which aims at obtaining maximum benefits and minimum threats for Ukrainian banking system and national economy, is becoming important. It is important to take into account the fact that the Ukrainian economy requires foreign investment and, therefore, the decisions related to limitation of the access of foreign banking capital should be measured.

In the current legislation, there are no significant limitations, prohibitions of activities of the banks with foreign capital. It shows the openness of the Ukrainian economy to entering of foreign investors.

In addition, it is necessary to take into consideration the risk that come along with expansion of the foreign capital. It is important to create necessary conditions in which the banks with foreign, as well as domestic and private capital, would be able to successfully operate and compete in order to achieve macroeconomic objectives.

The article aims at defining the essence of banks with foreign capital; analyzing positive and negative aspects of presence of such banks in Ukrainian banking system; examining main indicators of activity of banks with foreign capital — assets, obligations, own capital and financial results of their activity; making recommendations and proposals regarding the opportunities of regulation of activity of banks with foreign capital.

Keywords: banks with foreign capital, regulation of the activity of banks with foreign capital, banking system, authorized capital, net worth.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2016